

DYREKCJA GENERALNA DS. POLITYK WEWNĘTRZNYCH UNII
DEPARTAMENT POLITYCZNY B: POLITYKA STRUKTURALNA I
POLITYKA SPÓJNOŚCI

KULTURA I EDUKACJA

NAUCZANIE NAUCZYCIELI: STAN I
PERSPEKTYWY SZKOLENIA
NAUCZYCIELI SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
W EUROPIE

STUDIUM

Streszczenie

Niniejsze studium stanowi wkład w prace Komisji Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego w zakresie jakości pracy nauczycieli szkół podstawowych w Europie. Poddano w nim ocenie stan kształcenia nauczycieli, wsparcia ułatwiającego im start w zawodzie i doskonalenia zawodowego w Europie z punktu widzenia poszczególnych nauczycieli i podmiotów kształcących nauczycieli. Przedstawiamy też informacje o zakresie, w jakim te podsystemy ciągłości kształcenia nauczycieli pomagają im radzić sobie z wyzwaniami, jakie napotykają w klasach, oraz na poziomie szkoły i systemu oświaty. Sprawozdanie zawiera opis reform przedmiotowego sektora przeprowadzonych w odpowiedzi na wcześniejsze zalecenia. W końcowej części studium znalazły się zalecenia dotyczące sposobów dalszej poprawy jakości nauczania poprzez kształcenie nauczycieli.

Niniejszy dokument został zamówiony przez Komisję Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego.

AUTORZY

Panteia: Johan Bokdam, Inge van den Ende
Ockham IPS: Simon Broek

WŁAŚCIWY ADMINISTRATOR

Ana Maria Nogueira
Departament Polityczny B: Polityka Strukturalna i Polityka Spójności
Parlament Europejski
B-1047 Bruksela
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

POMOC REDAKCYJNA

Lyna Pärt

WERSJE JĘZYKOWE

Oryginał: EN
Tłumaczenie: DE, FR

O REDAKCJI

W celu skontaktowania się z departamentem tematycznym lub zaprenumerowania jego biuletynu prosimy pisać na adres:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Dokument ukończony w lipcu, 2014.
© Unia Europejska, 2014 r.

Niniejszy dokument jest dostępny przez internet na stronie:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ZASTRZEŻENIE

Opinie wyrażone w niniejszym dokumencie są jedynie opiniami autorów i niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Parlamentu Europejskiego.

Powielanie i tłumaczenie do celów niehandlowych jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła oraz wcześniejszego poinformowania wydawcy i wysłania mu egzemplarza.

STRESZCZENIE

Cel studium

Nauczyciele są najważniejszym elementem związanym ze szkołą, mającym wpływ na jakość uczenia się przez uczniów. W niniejszym studium stosujemy wielopoziomowe podejście do jakości pracy nauczycieli, w której kontekście szkolenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli mają kluczowe znaczenie dla uczenia się przez uczniów i osiągnięć szkolnych.

Nauczyciele stają w obliczu bardzo różnorodnych wyzwań związanych z nauczaniem i skutecznością nauczania oraz z rosnącym zapotrzebowaniem społecznym na skuteczną edukację. Wymaga to zmian systemowych w zawodzie nauczyciela oraz kładzenia większego nacisku na kształcenie i szkolenie nauczycieli.

W niniejszym studium zadaliśmy sobie dwa główne pytania: (1) w jakim stopniu europejskie systemy kształcenia nauczycieli są obecnie dostosowane do realizacji celów oraz (2) jak usprawnione kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli może pomóc im radzić sobie z obecnymi i przyszłymi wyzwaniami.

W niniejszym studium zbadaliśmy kwestię odniesienia strategii krajowych mających na celu zwiększenie jakości pracy nauczycieli do różnych etapów życia zawodowego nauczycieli i do ciągłości kształcenia nauczycieli. W procesie kształcenia nauczycieli można wyróżnić trzy etapy: kształcenie nauczycieli, wsparcie ułatwiające im start w zawodzie i doskonalenie zawodowe.

Studium opiera się na przeglądzie dostępnej literatury i dokumentów politycznych, wywiadach z zainteresowanymi stronami na szczeblu UE oraz dogłębnych analizach krajowych opartych na wywiadach z nauczycielami, podmiotami kształcącymi nauczycieli, osobami kierującymi programami w zakresie kształcenia nauczycieli, uczniami i decydentami z siedmiu państw członkowskich (Austrii, Finlandii, Francji, Holandii, Irlandii, Litwy i Włoch).

Wnioski

Wnioski podzielono na trzy grupy. Pierwsza kategoria to wnioski o charakterze ogólnounijnym:

- na szczeblu europejskim szkoleniu nauczycieli poświęca się dużo uwagi i opracowano wiele przydatnych analiz i podręczników. Jednak trudno dostrzec bezpośrednie skutki w praktyce.
- Reformy krajowe są na ogół zgodne z zaleceniami zawartymi w dokumentach UE. W wielu krajach kształceniu nauczycieli poświęca się dużo uwagi w działaniach politycznych, a reformy są zazwyczaj odpowiedzią na napotkane wyzwania.

Druga kategoria to wnioski związane z wyzwaniami i reformami:

- wyzwania na szczeblu klasy są podejmowane na wszystkich etapach (kształcenia nauczycieli, wsparcia ułatwiającego im start w zawodzie i doskonalenia zawodowego). Reformy polityki skupiają się jednak głównie na kształceniu nauczycieli, a w mniejszym stopniu na wsparciu ułatwiającym im start w zawodzie i doskonaleniu zawodowym.

- Wyzwaniom na szczeblu szkoły nie poświęca się prawie w ogóle uwagi w strategiach dotyczących kształcenia nauczycieli. Można je podjąć skuteczniej poprzez reformy innych strategii politycznych związanych z warunkami pracy i organizacją szkół (zasobami).
- Wyzwania systemowe są podejmowane w drodze reform kształcenia nauczycieli. Są one jednak związane również z innymi aspektami polityki (warunki pracy, ramy finansowe, sposób postrzegania zawodu nauczyciela).

Trzecia kategoria to wnioski związane ze strukturami szkolenia nauczyciel i strategiami reform:

- Reformy skupiają się głównie na kształceniu nauczycieli. Zasadniczo, po stwierdzeniu, że kształcenie nauczycieli ma miejsce, więcej uwagi poświęca się w ramach polityki innym etapom życia zawodowego nauczyciela. Niezmiernie rzadko szkolenie nauczycieli interpretuje się jako ciągły proces obejmujący kształcenie nauczycieli, wsparcie ułatwiające im start w zawodzie i doskonalenie zawodowe. Skutkuje to brakiem koordynacji między poszczególnymi strukturami (która struktura powinna zająć się którym wyzwaniem).
- Programy w zakresie kształcenia nauczycieli różnią się znacznie w krajach będących przedmiotem studium w zależności od krajowych koncepcji dobrego nauczyciela. W związku z tym wszelka reforma kształcenia nauczycieli wzbudza ożywioną debatę polityczną i społeczną.
- W przedmiotowej polityce coraz więcej uwagi poświęca się wsparciu ułatwiającemu nauczycielom start w zawodzie. Jednak w wielu krajach podejścia nie zostały nadal opracowane w dostatecznym stopniu.
- W większości krajów istnieją różne możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego. Brakuje jednak zachęt do zapisywania się na różne opcje doskonalenia zawodowego (związane z postępowaniem kariery) w połączeniu z indywidualnymi ograniczeniami dyspozycyjności uniemożliwiającymi udział w takich przedsięwzięciach.

Zalecenia

Można wydać kilka zaleceń, aby dopilnować, że będą istnieć struktury szkolenia nauczycieli wspierające ich w podejmowaniu wyzwań, przed którymi stają.

Zalecenie 1 (dla europejskich, krajowych i lokalnych zainteresowanych podmiotów, szkół i nauczycieli): **Szkolenie nauczycieli należy postrzegać jako ciągły proces obejmujący kształcenie nauczycieli, wsparcie ułatwiające im start w zawodzie i doskonalenie zawodowe, aby mogli oni stawiać czoła wyzwaniom związanym z nauczaniem.** W tym kontekście zaleca się:

- włączanie ofert z zakresu wsparcia ułatwiającego nauczycielom start w zawodzie i doskonalenia zawodowego do nieprzerwanych ścieżek kształcenia w oparciu o wcześniejsze etapy tego ciągłego procesu;
- zapewnienie przejrzystości wsparcia ułatwiającego nauczycielom start w zawodzie i doskonalenia zawodowego w celu lepszego powiązania oferowanych usług;
- zapewnienie przejrzystości oczekiwań pracodawców co do ciągłego rozwoju nauczycieli.

Zalecenie 2 (dla krajowych zainteresowanych podmiotów, szkół i nauczycieli): **Przy opracowywaniu i wdrażaniu reform należy brać pod uwagę osiągnięte już na szczeblu europejskim wyniki w zakresie szkolenia nauczycieli.** Zaleca się:

- korzystanie z odnośnej literatury UE, aby przenieść konkretne zagadnienia do działań krajowych (wsparcie ułatwiające nauczycielom start w zawodzie i doskonalenie zawodowe);
- korzystanie z odpowiednich dokumentów przy tworzeniu na poziomie krajowym, lokalnym lub na szczeblu szkół struktur z zakresu wsparcia ułatwiającego nauczycielom start w zawodzie i doskonalenia zawodowego.

Zalecenie 3 (dla zainteresowanych podmiotów na szczeblu krajowym oraz szczeblu lokalnym / szczeblu szkół): **Reformy w dziedzinie szkolenia nauczycieli powinny być zgodne z reformami w zakresie organizacji szkół i warunków pracy. Ponadto potrzebne są dostateczne środki finansowe do wdrożenia reform.** W tym kontekście zaleca się:

- wspieranie kształcenia nauczycieli poprzez stwarzanie atrakcyjnych możliwości szkoleniowych;
- tworzenie zachęt do kształcenia poprzez usprawnienie zarządzania zasobami ludzkimi w szkołach i powiązanie ciągłego rozwoju ze ścieżką zawodową nauczycieli;
- takie dostosowanie warunków pracy, organizacji szkół i kultury szkolnej, aby stworzyć bardziej zróżnicowane ścieżki zawodowe, zachęcać do wspólnego kształcenia nauczycieli w szkole i zapewnić nauczycielom więcej czasu na zadania związane z rozwojem szkoły;

zapewnienie przy wdrażaniu reform dostatecznych środków finansowych niezbędnych do osiągnięcia celów polityki.